

מלחמה - אתחלתא דגאולה

(מגילה י"ז ע"ב)

עמוד א'

סוכות תשפ"ה 016

אֵשֶׁת יִפְתָּ תֹאֵר - מְלַחְמָה בְּזוּהָמָא

במבט הפנימי לעיל (014) הוסבר שאחד מהאופנים שנלחמים ב'טומאה', ומחלישים אותו, זהו על ידי שהתורה 'מתירה' את 'האסור'. אחד מן אותם 'היתרים' הוא 'אשת יפת תואר'. נתבונן הפעם להבין את שורש ה'רע' המונח ב'אשת יפת תואר', ומדוע פרשת 'אשת יפת תואר' מתעוררת דווקא ב'כ"ז תצא למלחמה'.

תוקף היתר אֵשֶׁת יִפְתָּ תֹאֵר - אפילו אשת איש

פרשת 'אשת יפת תואר' נאמרה בריש פרשת כי תצא (דברים כא, י - יא), וזה לשון הפסוק:

כִּי־תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִתְּנָו ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבִיּוֹ: וְרָאִיתָ בְּשִׁבְיָהּ אֵשֶׁת יִפְתָּ תֹאֵר וְחִשַּׁקְתָּ בָּהּ וְלִקַּחְתָּ לָךְ לְאִשָּׁה:

ודרשו בגמרא (קידושין כא:): מהמילה אֵשֶׁת - ואפילו אשת איש.

והרחיבו לבאר במדרש (תנחומא בומר) פרשת שמיני סימן יב), שהיתר 'אשת איש' לא רק נכלל בתוך היתר 'אשת יפת תואר', אלא גופא את איסור 'אשת איש' בא פרשת 'אשת יפת תואר' להתיר. וז"ל המדרש, שלא יטען יצרך לומר כי דברים טובים אסור הקדוש ברוך הוא לישראל, אמר הקדוש ברוך הוא כל מה שאסרתי לך התרתי לך כנגדך, אסרתי לך אשת איש, התרתי לך אשת יפת תואר, עכ"ל.

והבן יתר על כן, שאין התורה באה להתיר 'אשת איש' בדומה ל'אשת איש', כדוגמת 'בשר חזיר' - כלשון המדרש (שם) וז"ל אסרתי לך בשר חזיר, התרתי לך לשון דג ששמו שיבוטא שדומה לחזיר, עכ"ל. אלא ב'אשת איש' ממש.

אחרי שהשכלנו להבין את מה באה התורה להתיר ב'אשת יפת תואר' - איסור אשת איש - נשתדל לברר מה הוא עומק כח ה'רע' המונח ב'אשת איש'. אולם לשם כך נקדים כמה הקדמות.

שורש המלחמות ברע - הוא היצה"ר

הנה שורש כל המלחמות הם מלחמת; טוב ברע ורע בטוב. ומי הוא שורש הרע, אם לא היצה"ר בכבודו ובעצמו אשר אפילו בוראו קראו 'רע' (ספרי דברים פרשת עקב פ"ק מה'). ונצטוינו לעולם ללחום כנגד אותו 'רע', כפי שפירש רש"י את דברי הגמרא (ברכות ה.). אמר רבי שמעון בן לקיש:

^א ועין בחוקוני (דברים כא, יא) וז"ל, אשת יפת תואר פרש"י אפי' אשת איש (ומקור דבריו מהגמרא), וא"ת מנא לן למדרש הא, אלא י"ל לא מצינו 'אֵשֶׁת' שאינו דבוק וה"ל למכתב אשה יפת תואר, והשתא דכתב אֵשֶׁת ש"מ למדרש אשת איש הוא דאתא.

^ב אולם עין במדרש (תנחומא ורשא) פרשת שמיני סימן ח) וז"ל אסרתי לך אשת איש התרתי לך גרושת איש, אסרתי לך נכרית התרתי לך אשת יפת תואר, עכ"ל.

^ג וכבר הקשו הראשונים, ובראשם תוס' (קידושין כא: ד"ה אשת) דהרי אין אישות לעכו"ם, וא"כ איך שייך בו 'אשת איש' דשרי לן רחמנא. וי"ל ש'אשת יפת תואר' היא 'אשת אשה' דומיה דחווה לאה"ר (ע' לקמן). דלבא נמשך אחר בעלה, משום הכי נקראת 'אשת איש' (ועין בחוקוני דברים כא, יא). והבן עוד שכל מעשה הנחש התחיל מכח שראה אותם עוסקים במעשה 'אישות' (רש"י בראשית ג, א), ועוד, האישה לבסוף נענשה ב'וְאֵל־אִשְׁרָהּ תִּשְׁקָתָךְ וְהָיָה יְמִשְׁלֶיךָ" (בראשית ג, טז). ודר"ק.

^ד וז"ל (שם) אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני בראתי לכם יצר הרע שאין רע הימנו, עכ"ל. ושורש הרע במלכי אדום, כנודע.

מלחמה - אתחלתא דגאולה

(מגילה י"ז ע"ב)

עמוד ב'

סוכות תשפ"ד 016

לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע. וז"ל, שיעשה מלחמה עם יצר הרע, עכ"ל. וביאר הגר"א (אמרי נועם שם) וז"ל נצרך מלחמה הוא שיהיה רודף את בשונא עד שיכניעהו לגמרי, ואם לא יעשה כן ויעמוד מלרדוף, יתחזק השונא ויתחיל לרדוף הראשון, עכ"ל. כלומר המלחמה בו היא מלחמה מתמדת עד שיכניעהו לגמרי.^ה ובדקות, שורש המלחמה הוא דייקא ברע ולא בטוב. כמ"ש בספר המלמד (שער לא, ד"ה ואם כן) וז"ל, יוצר אור ובורא חֲשֵׁךְ עֲשֶׂה שְׁלֹום וְבוֹרֵא רָע (ישעיה, מה, ז), וקראו שלום מפני שהוא שלם ואוהב ורודף שלום, ר"ל היצר הטוב, אך היצר הרע בעל מלחמה לעולם, וכן כתיב עת מלחמה (מכח היצה"ר) ועת שלום (מכח היצ"ט), עכ"ל.^ו

האשה היא היצה"ר, שהוטל בה זוהמא

והמלחה השורשית ביצה"ר מתגלה באשה, כדברי הרבינו בחיי (ויקרא ב, יא) והאשה היא יצה"ר, כי כן מצינו באדם הראשון כשחטא אמר (בראשית ג, יב) "הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי", רצה לומר יצר הרע שיצרת בי, עכ"ל עיי"ש. וכמ"ש חז"ל במדרש (פסיקתא זוטרתא בראשית ב, כא) על הפסוק (שם) וַיִּסְגְּרֵן בְּשֶׁרֶת תַּחְתָּנָה. אמר ר' חנינא בריה דרב אבא עד כאן לא כתוב סמ"ך, מלמד שנברא שטן (שטן - סטן) עמה.

וסיבת הדבר שנמצא באשה כח היצה"ר, הוא מהנחש הקדמוני שבא על חוה [שהייתה 'אשת איש'] והטיל בה זוהמא.^ז ואותו זוהמא דבקה באשה - והיא שורש כח יצר הרע שבה,^ח והבן.^ט

ועתה מובן שלכן כאשר משתלשל הדבר ויוצאים למלחמה גשמית, נתחדש פרשת 'אשת תואר', כי שם מונח שורש המלחמה - בזוהמא.^י

ולכך אמרו חז"ל זוה"ק (יתרו, פג): דְתַנְיִן, אֲמַאי אֲסַמִּיךְ פְּרִשְׁתָּא דָא, לְבִן סוּרֵר וּמוֹרָה. אֲלֵא בְּוֵדָא, מֵאֵן דְנָסִיב הַאי אֲתַתָּא, בֶּן סוּרֵר וּמוֹרָה יָרִית מִינָה. מַאי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְקָשָׁה לְמַעַבְר זוהמא מִינָה, וְכָל שְׂפֵן הֵיא דְאֲתַנְסִיבַת בְּקַדְמִיתָא, דְדִינָא בְדִינָא אֲתַדְבֵק, וְאֲסַתְּאֵבַת בָּהּ, וְקָשָׁיָא זוהמא לְמַעַבְר מִינָה, עכ"ל. והיינו שכח זו, זהומא זו, מתעורר במלחמה ומכח כך יוצא בן סורר ומורה.^{יא}

ואותו תוקף הרע - זוהמא, באה התורה והתירה, על מנת להחליש את כח הטומאה. אמנם דבר ברור דלא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, ולא דמיא אלא למי שאחזו בולמוס שמאכילין אותו עד שיאורו עיניו,^{יב} ולכן לכתחילה נצרך בשעת מלחמה להתרחק מזוהמה זו, מן הכיעור וכל הדומה לו, כי הוא מתעורר בשעה זו.^{יג}

^ה ועין ברמ"ז (שמות נדף) רכא ע"ב) וז"ל, טוב ורע, ואז יש מלחמה בעולם, כי שני ההפכים מתקוטטים זה בזה, הסולת עם הפסולת, עכ"ל.

^ו ועין עוד במבט הפנימי (012) שהורחב בנושא - המלחמה עם היצה"ר.

^ז שבת קמו.

^ח ועין בית הלוי (בראשית ג, כב) וז"ל, והנה אמרו חז"ל (ע"ז כב) כשבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, דהכוונה דהזוהמא נכנסה אל תוך האדם והאדם מעצמו יש לכח החומר שלו הנטייה והתשוקה לרע ושוב א"צ לאחרים שמחוץ לגופו שידיחוהו, עכ"ל. כ"כ הנפש החיים (ש"א, פ"ו בהערה)

^ט ויתר על כן בעכו"ם שלא עמדו רגליהם בהר סיני. נמצא שלא פסקה מהם וזהמת הנחש כלל.

^י אולם אשה לאו בת מלחמה היא, כמ"ש בספר החינוך (מצוה תרג - זכירת עמלק) וז"ל בזכרים, כי להם לעשות המלחמה ונקמת האויב, לא לנשים, עכ"ל. ע"ע במנחת החינוך (שם) שהקשה על דבריו, וע' ברדב"ז (הלכות מלכים פ"ו ה"ד) שכתב וז"ל ואפשר דבמלחמת מצוה הנשים היו מספקות מים ומזון לבעליהן, עכ"ל. כלומר זה הוא צורת המלחמה של 'אשה', אבל אינם נלחמים בפועל עם הרע.

^{יא} ועין במהרש"א (שבת קמו.) וז"ל מספר ישן השמיענו שאותה זוהמא שהטיל נחש בחוה היה סבה להוליד הרשעים כו', עכ"ל.

^{יב} מקור הלשון הוא מיומא (פ"ח מ"ו)

^{יג} ובשיעור בלבביפדיה עבודת השם 'בחור', הוסבר טעם נוסף מדוע 'עריות' מצויות בשעת מלחמה. משום שמתעורר זמן שהוא 'מסירות נפש' - להרוג או הניכר, ולכן מתעוררים גם הג' עבירות שחייבים למסור נפש עליהם. עיי"ש.